

Věda překonává hranice? Mezinárodní vědecké konference, sjezdy a kongresy ve 20. a 21. století

Praha, Vila Lanna, 23. – 25. listopadu 2016

Vědecké kongresy, konference či sympózia patřily a patří k významným způsobům komunikace ve vědě, ať již jde o dialog mezi vědci samotnými nebo o komunikační procesy uskutečňující se mezi vědci a širší veřejností. Oficiální vědecká setkávání zároveň představují důležitý prostředek mobility vědců. Právě díky svým cestám na zahraniční konference, kongresy apod. se vědci tradičně řadili a stále řadí k osobám nadprůměrně často vyjíždějícím do zahraničí. Druhou polovinu devatenáctého a první polovinu dvacátého století můžeme považovat za zlatou éru mohutných oborových kongresů, později se prosazuje užší specializace. Některé velké kongresy měly zásadní vliv na vývoj celých vědních oborů, ale účast na nich také mohla přelomovým způsobem ovlivnit kariéru jednotlivců.

I v současnosti se uskutečňují akce (zejména v přírodovědných a technických oborech), na něž se běžně sjíždí mnoho tisíc odborníků z celého světa. Četní kritici však namítají, že jde spíše o reprezentativní události s minimálním dopadem na vývoj vědy. Mezinárodní kongresy však nepochybně měly a mají svůj význam komerční, stejně tak i politický či ideologický. V Československu, obdobně jako v dalších zemích východního bloku, se mezinárodní vědecké sjezdy řadily mezi nečetné okamžiky, kdy do země přijelo najednou velké množství cizinců ze západních zemí. Taková situace byla pro tuzemské státní představitele sice velmi atraktivní z hlediska finančního či propagačního, na druhou stranu zde ovšem panovaly obavy z nebezpečí ideologické diverze. Organizace a logistika velkých konferencí pak byla záležitostí velmi nesnadnou, bylo zapotřebí složitých vyjednávání v rámci vědecké komunity i mimo ni.

Před rokem 1989 a částečně i v pozdějších letech měla účast na konferencích v zahraničí či organizace mezinárodních setkávání na domácím poli nejen mimořádný význam pro osobní prestiž zainteresovaných českých a slovenských vědců (právo vycestovat na konferenci či kongres na Západ bylo důležitým a ceněným privilegiem), ale především se jim takto nabízela vzácná příležitost seznámit se s vývojem světové vědy a navázat cenné kontakty.

Českoslovenští vědci, kteří vystupovali na zahraničních konferencích, se doslova stávali vyslanci své země. Očekávalo se od nich patřičné vystupování, např. při styku se zahraničními médii. Po svém návratu pak podávali informace o dění v tamní vědecké komunitě i o společenské situaci v zemi konání kongresu či konference. Dálo se tak nejen formou veřejnou v podobě mediálních výstupů, ale také způsoby interními, založenými na podávání zpráv zaměstnavatelské instituci, případně též mocenským orgánům.

Významným (mnohdy nejvýznamnějším) faktorem účasti vědců na konferencích, kongresech či sympóziích byla a do značné míry stále je otázka disponibilních financí. Výjezd na zahraniční konferenci se obvykle neobešel bez finanční podpory soukromého nebo častěji veřejného subjektu, což výrazně zvýhodňovalo badatele dobře etablované v rámci společenského systému a u rozhodujících institucí. Mnohonásobně vyšší prostředky pak vyžadovalo pořádání mezinárodních vědeckých setkání.

Finanční otázka ve vztahu k mezinárodním konferencím představuje zásadní problém i v současnosti. V posledních letech se jako jedna z možností jeho řešení ukázalo využití moderních komunikačních technologií (pořádání videokonferencí apod.). Bezprostřední osobní kontakt jednotlivých vědců se nicméně zatím jeví jako nepřekonatelná překážka plnohodnotné vědecké komunikace, již poskytují klasické konference a symposia. O jejich výrazném upozadění či dokonce bezpředmětnosti tak nemůže být řeč.

Konference se zaměří nejenom na vývoj fenoménu vědeckých setkávání od počátku dvacátého století, ale i na stávající situaci a výhledy do budoucna. Rádi bychom postihli jak obecné rysy spojené s problematikou konání mezinárodních vědeckých konferencí, tak specifika těchto setkávání daná českým, resp. středoevropským prostorem.

Konferenci pořádá Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i., v rámci výzkumného programu Strategie AV21 Formy a funkce komunikace.

Jednacímí jazyky jsou čeština, angličtina a němčina.

Abstrakty příspěvků o maximálním rozsahu 250 slov pošlete do 30. června 2016 na e-mailovou adresu dvorackova@mua.cas.cz.

Za organizátory: Doc. PhDr. Martin Franc, Ph.D., (MÚA AV ČR) a PhDr. Věra Dvořáčková, Ph.D., (MÚA AV ČR).